

سیاست گذاری خارجی در بستر اقتصاد مقاومتی

حمید افتخاری*

اشاره:

واژه اقتصاد مقاومتی از اواسط سال ۱۳۸۹ مطرح شد و سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در تاریخ ۲۹ بهمن ۱۳۹۲ ابلاغ گردید. برنامه‌های ملی اقتصاد مقاومتی در آبان‌ماه سال جاری توسط دولت تهیه شد ولی تاکنون پیشرفت عملی خاصی در ارتباط با اقتصاد مقاومتی بدست نیامده است و در این ارتباط مقام معظم رهبری مراتب نارضایتی خود از روند پیشرفت اقتصاد مقاومتی را اعلام نموده‌اند. در این نوشته به دلایل عدم پیشرفت اقتصاد مقاومتی پرداخته نشده است بلکه ضمن مروری بر مفهوم اقتصاد مقاومتی و همچنین مفهوم سرمایه‌گذاری خارجی، تشریح شده است که اقتصاد مقاومتی نه تنها مانعی در مسیر بهره‌گیری از سرمایه‌گذاری خارجی نیست بلکه زمینه‌ساز بهره‌برداری از سرمایه‌گذاری خارجی در روند توسعه اقتصادی کشور نیز هست.

مقدمه

شفاف بودن سیاست‌های کلی، قوانین و مقررات و عدم وجود تناقض بین آنها یکی از شروط لازم برای اجرایی بودن و از الزامات مهم در فرآیند بهبود محیط کسب و کار می‌باشد. از جمله سیاست‌های کلی و قوانین و مقررات تأثیرگذار بر محیط کسب و کار، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و همچنین قوانین و مقررات ناظر بر جذب و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی است.

در طول پنج سال گذشته اقتصاد مقاومتی یکی از اصلی‌ترین گفتمان‌ها در

عرصه سیاست‌های کلان اقتصادی کشور بوده است. همچنین در دو دهه گذشته موضوع سرمایه‌گذاری خارجی در ایران همواره یکی از موضوعات مطرح در محافل اقتصادی - سیاسی و دانشگاهی کشور بوده و در خصوص ضرورت و نقش آن در توسعه اقتصادی کشور مباحث بسیار زیادی صورت پذیرفته است. با این وجود علی‌رغم اینکه هر دو موضوع به اندازه کافی مورد توجه و بحث و گفتگو بوده و مورد تأیید صاحب‌نظران و دستگاه‌های سیاست‌گذاری، اجرایی و نظارتی بوده است و همچنین الزامات قانونی آنها فراهم شده ولی در عمل در هیچ یک از دو عرصه یاد شده توفیقات قابل توجهی به دست نیامده است. در این نوشته سعی بر این نیست که دلایل عدم موفقیت در موارد یاد شده مورد تحلیل قرار گیرد بلکه هدف این است که این موضوع در کنار هم مرور و به این سؤال پاسخ داده شود که آیا اقتصاد مقاومتی مغایرتی با جذب سرمایه‌گذاری خارجی

دارد یا برعکس می‌توان شاهد تأثیر مثبت آن بر جذب سرمایه‌های خارجی جهت توسعه کشور بود.

مروری بر تاریخچه اقتصاد مقاومتی

این واژه اولین بار در دیدار کارآفرینان با مقام معظم رهبری در شهریور سال ۱۳۸۹ مطرح شد و پس از آن از دیدگاه‌های متفاوتی مورد نقد و بررسی قرار گرفت و نهایتاً سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در تاریخ ۲۹ بهمن ۱۳۹۲ در ۲۴ بند توسط مقام معظم رهبری به رؤسای قوای سه‌گانه و رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام ابلاغ شد.

پس از بیست‌ماه از ابلاغ سیاست‌های کلی اقتصادی مقاومتی برنامه‌های ملی یازده‌گانه دولت برای اجرای سیاست‌های مذکور طی نامه‌ای در تاریخ ۴ آبان ماه ۹۴ توسط معاون اول رئیس‌جمهور جهت اخذ رهنمود به مقام معظم رهبری ارسال شد. معاون اول رئیس‌جمهور پس از ارسال نامه اظهار داشتند که در صورتی که این برنامه‌ها مورد تأیید رهبر معظم انقلاب قرار گیرد، به صورت جدی در دستور کار دستگاه‌های اجرایی قرار خواهد گرفت و انتظار این است که همه دستگاه‌ها این برنامه‌ها را با جدیت عملیاتی کنند.

در پاسخ به نامه دولت، مقام رهبری ضمن قدردانی از اهتمام دولت نسبت به این موضوع و با تأکید بر اینکه ایشان اصولاً بنایی بر تأیید یا عدم تأیید برنامه‌هایی که تنظیم و اجرای آنها بر عهده دولت‌ها است، ندارند، جهت اجرای موفق و مؤثر برنامه‌های مذکور چهار مورد توصیه به شرح زیر ارائه فرمودند:

- رویکردهای اقتصاد مقاومتی (عدالت بنیانی، مردمی بودن، دانش‌بنیانی، درون‌زایی و برون‌گرایی) در همه برنامه‌ها (از جمله برنامه ششم توسعه و بودجه سنواتی) و فعالیت‌های دستگاه‌های اجرایی حاکم گردیده و اجرای اقتصاد مقاومتی تنها منوط به این برنامه‌ها نگردد. باید اطمینان حاصل شود که کلیه اقدامات دستگاه‌ها منطبق با این سیاست‌ها است.

- برنامه اقتصاد مقاومتی نباید برنامه‌ای مجزا از برنامه ششم توسعه باشد. برنامه اقتصاد مقاومتی باید در قالب برنامه ششم توسعه تدوین و پیگیری گردد. در ابلاغیه سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه بر این موضوع تأکید شده است.

- تعیین نقش دستگاه‌های اجرایی و مناطق جغرافیایی،

زمان‌بندی اجرای پروژه‌ها و اهداف کوتاه‌مدت (تا پایان دولت یازدهم)، میان‌مدت (پایان برنامه ششم) و بلندمدت (انتهای چشم‌انداز بیست ساله) صورت پذیرفته و کلیه دستگاه‌های اجرایی نسبت به آن پاسخگو شوند.

- به حرکت درآوردن و تعیین نقش آحاد جامعه جهت مشارکت در فعالیت‌های اقتصادی و توانمندسازی آنها و به کارگیری کلیه ظرفیت‌های کشور به ویژه جوانان مورد توجه قرار گرفته و برنامه‌ها تنها ناظر بر بخش‌های دولتی نباشد.

مفهوم اقتصاد مقاومتی

سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی با هدف تأمین رشد پویا و بهبود شاخص‌های مقاومت اقتصادی و دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز بیست ساله تبیین شده است که دارای رویکردی جهادی، انعطاف‌پذیر، فرصت‌ساز، مولد، درون‌زا، پیش‌رو و برون‌گرا است.

با مروری بر سیاست کلی اقتصاد مقاومتی می‌توان اظهار داشت که اصولاً اقتصاد مقاومتی نظام یا مکتب اقتصادی جدیدی که تفاوت‌های ماهوی با نظام اقتصادی جاری کشورمان داشته باشد، نیست. نظام اقتصادی حاکم در کشور آمیخته‌ای از نظام سرمایه‌داری متداول در جهان و برخی از آموزه‌های اسلامی است که در چارچوب این نظام و به دلیل شرایط خاص کشور در ده‌های اخیر، مشکلات و ضعف‌های متعدد اقتصادی روی هم انباشته شده است. با این تشخیص که این مشکلات و ضعف‌ها با رویه‌های

از ویژگی‌های دیگر اقتصاد مقاومتی درجه باز یا بسته بودن اقتصاد مقاومتی است. کشورهای مختلف بر اساس سیاست‌های کلی خود از درجه باز بودن اقتصادی متفاوتی برخوردار هستند. در حالی که کشورهای ژاپن و آلمان هر دو از اقتصادهایی بسیار مترقی و بالنده برخوردار بوده اما نسبت تجارت خارجی به تولید ناخالص ملی این دو کشور در ده‌های اخیر به ترتیب در حدود ۳۵ درصد و ۸۵ درصد بوده است.

سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی
با هدف تأمین رشد پویا و بهبود
شاخص‌های مقاومت اقتصادی و
دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز
بیست ساله تبیین شده است که دارای
رویکردی جهادی، انعطاف‌پذیر،
فرصت‌ساز، مولد، درون‌زا، پیش‌رو و
برون‌گرا است.

به عبارتی ژاپن به طور نسبی اقتصادی بسته و آلمان بطور نسبی اقتصادی باز داشته است. بنابراین نمی‌توان بسته یا باز بودن نظام اقتصادی را الزاماً به مفهوم کارآمد بودن آن دانست. با این مقدمه و با توجه به اینکه از ظاهر اقتصاد مقاومتی، بیشتر یک نظام اقتصادی بسته استنباط می‌شود، لازم به تأکید است که نخست؛ در سیاست‌های اقتصاد مقاومتی هم جنبه‌هایی از اصول اقتصاد باز مشاهده می‌شود و هم ویژگی‌هایی از نظام اقتصادی بسته و دوم؛ حتی اگر این سیاست‌ها نهایتاً منجر به شکل‌گیری یک نظام اقتصادی بسته شود، این الزاماً به مفهوم ناکارآمدی نظام اقتصادی نخواهد بود.

متعارف قابل حل نیست، سیاست‌های کلی اقتصادی تبیین شده تا در یک دوره زمانی معقول ضمن جبران گذشته، ساز و کار اقتصادی به گونه‌ای تنظیم و تقویت شود که کشور برای یک جهش اقتصادی مهیا گردد. بنابراین می‌توان چنین بیان نمود که سیاست‌های اقتصاد مقاومتی تنظیماتی در نظام فعلی اقتصادی کشور است که مجموعه نظام اقتصادی را برای توسعه اقتصادی در شرایط خاص آماده می‌کند. به عبارت دیگر اقتصاد مقاومتی ناظر بر شرایطی است که باید در آن نسبت به حداکثرسازی تولید تحت شرایط خاصی که با قیدهای محدود کننده بیشتری در مقایسه با شرایط متعارف روبرو هستیم، اقدام نمود.

از ویژگی‌ها و یا اهداف خاص این شرایط می‌توان به تجهیز منابع بیشتر از طریق مدیریت بهینه مصرف برای سرمایه‌گذاری‌های بیشتر و مقاوم‌سازی نظام اقتصادی در برابر فشارهای بیرونی اشاره نمود. در چارچوب اقتصاد مقاومتی، استراتژی جایگزینی واردات مورد توجه خاص می‌باشد ولی نمی‌توان گفت که اقتصاد مقاومتی همان استراتژی جایگزینی واردات است. به همین سیاق در مفهوم اقتصاد مقاومتی استراتژی توسعه صادرات نیز جایگاه ویژه‌ای دارد ولی اقتصاد مقاومتی برابر با استراتژی توسعه صادرات نیست. برنامه‌های ریاضت اقتصادی نیز در دل اقتصاد مقاومتی از اهمیت و جایگاه خاصی برخوردار بوده ولی نمی‌توان مفهوم وسیع و بلندمدت اقتصاد مقاومتی را در برنامه‌های کوتاه‌مدت و موقتی ریاضت اقتصادی خلاصه نمود.

وضعیت پیشرفت سیاست‌های اقتصاد مقاومتی در دو سال گذشته

به استناد شواهد موجود می‌توان اظهار داشت که در طی دو سال گذشته در بعد گفتمان‌سازی تلاش‌های زیادی برای نهادینه کردن این مقوله انجام شده است. البته این تلاش‌ها بیشتر جنبه کمی داشته و شاید از لحاظ کیفیت هنوز اقدامات بسیاری تا رسیدن به انتظارات مطلوب وجود دارد. هنوز ابهامات زیادی در مورد نحوه عملیاتی نمودن سیاست‌های اقتصاد مقاومتی وجود دارد و بعضاً مغایرت‌هایی بین سیاست‌های اقتصاد مقاومتی با سایر سیاست‌های کلی کشور مشاهده می‌شود که جا دارد اقدامات گفتمان‌سازی را بیشتر به این حوزه متمرکز نمود.

به‌رغم اینکه بطن سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در راستای حمایت از جذب و بهره‌گیری از سرمایه‌گذاری خارجی می‌باشد ولی با این وجود ظاهر این سیاست‌ها حاکی از تمایل به شکل‌گیری یک اقتصاد بسته با حداقل تعامل با جهان خارج است. از این رو لازم است اقدامات مؤثری در جهت ایجاد تصویر مثبت از اقتصاد مقاومتی صورت گیرد به گونه‌ای که نه تنها برداشت اقتصاد منزوی و بسته از آن نشود بلکه تعامل و ادغام سازنده با اقتصاد جهانی را الزامی نماید.

از مهم‌ترین اقدامات انجام شده در بعد وضع قوانین و مقررات می‌توان به برنامه‌های ملی یازده‌گانه دولت اشاره نمود که اخیراً تهیه و ابلاغ شده‌اند. اما در خصوص اقدامات عملی دستاورد قابل توجهی شکل نگرفته است.

اقتصاد مقاومتی و محیط کسب و کار

در سال‌های اخیر مفاهیم دیگری که همواره در کنار اقتصاد مقاومتی در محافل اقتصادی کشور مطرح بوده است، ضرورت بهبود محیط کسب و کار و همچنین سرمایه‌گذاری خارجی و ضرورت استفاده از آن در روند توسعه اقتصادی کشور بوده است. توضیح ادبیات محیط کسب و کار و تشریح وضعیت کشورمان از حیث هر یک از پارامترهای تعیین‌کننده در مقایسه با استانداردهای بین‌المللی خارج از حوصله این نوشته می‌باشد اما بطور خلاصه می‌توان اظهار داشت که وضعیت کلی محیط کسب و کار کشورمان مطلوب نیست و از این حیث کشورمان فاصله بسیاری با کشورهای توسعه‌یافته دارد. در همین راستا در سال‌های اخیر دولت با تشکیل ستادهای تخصصی اقداماتی را برای بهبود محیط کسب و کار آغاز نموده است. بدون شک هر اقدامی که در راستای بهبود محیط کسب و کار صورت گیرد، تأثیری مثبت و مستقیم بر روند پیشرفت امور اقتصاد مقاومتی و موفقیت در برنامه‌های جذب سرمایه‌گذاری خارجی خواهد داشت و برعکس. از این رو لازم است اقدامات اصلاحی در محیط کسب و کار کشور اولویت‌بندی شده و اصلاح عوامل کلان و تأثیرگذار بر کل محیط اقتصادی کشور انجام شود. دو مورد از عوامل مؤثر در نابسامانی‌های اقتصادی کشور، نظام بانکی ناکارآمد و نرخ بهره‌های دو رقمی و همچنین نظام ناکارآمد مالیاتی و فرار مالیاتی هستند که به نوعی ریشه همه مشکلات اقتصادی کشور

به شمار می‌آیند. در حال حاضر تقریباً هیچ کشور توسعه یافته و یا در حال توسعه‌ای را نمی‌توان یافت که نرخ بهره دورقمی داشته باشد و به اندازه ایران فرار مالیاتی در آن رواج داشته باشد. بنابراین مهمترین پیش شرط‌های بهبود محیط کسب و کار و اجرای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی را می‌توان در موارد زیر خلاصه نمود.

- در اولویت قرار دادن اصلاح نظام بانکی و کاهش نرخ بهره
- اصلاح و ترمیم نظام مالیاتی کشور نه با افزایش نرخ مالیات، بلکه به گونه‌ای که درآمدهای مالیاتی دولت از محل اخذ مالیات از بیشترین تعداد از مؤدیان مالیاتی و جلوگیری از هرگونه فرار مالیاتی افزایش یابد.
- همچنین اقدامات زیر نیز از اولویت‌های اصلی اصلاح محیط کسب و کار و آماده‌سازی بستر مناسب برای اجرای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی به شمار می‌رود:
- حمایت از صنایع داخلی از طریق فراهم‌سازی شرایط برای استفاده از شقوق مختلف سرمایه‌های خارجی شامل دانش فنی، خدمات مدیریت تکنولوژی، سرمایه نقدی، مواد اولیه، تجهیزات و ....
- پرهیز از حمایت صنایع داخلی از طریق تعرفه‌های غیرمتعارف و ....
- ترویج و ارتقاء نظام حاکمیت شرکتی برای ارتقای بهبود عملکرد بنگاه‌های اقتصادی و خشکاندن ریشه مفاسد اقتصادی.

اقتصاد مقاومتی و سرمایه‌گذاری خارجی

به‌رغم اینکه بطن سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در راستای حمایت از جذب و بهره‌گیری از سرمایه‌گذاری خارجی می‌باشد ولی با این وجود ظاهر این سیاست‌ها حاکی از تمایل به شکل‌گیری یک اقتصاد بسته با حداقل تعامل با جهان خارج است. لذا به منظور رفع چنین ابهاماتی، لازم است اقدامات مؤثری در جهت ایجاد تصویر مثبت از اقتصاد مقاومتی صورت گیرد به گونه‌ای که نه تنها برداشت اقتصاد منزوی و بسته از آن نشود بلکه تعامل و ادغام سازنده با اقتصاد جهانی را الزامی نماید. اهمیت این عامل به گونه‌ای است که در سند «سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی» که به تأیید مقام معظم رهبری رسیده است، به نگارش درآمده است. مهم‌ترین بندهای مربوط به سرمایه‌گذاری خارجی در این سند که می‌تواند اصول اقتصاد مقاومتی را در این رابطه شفاف نموده و سیاست‌گذاری بهینه در این عرصه را گسترش دهد، عبارتند از:

بند ۱۰- تشویق سرمایه‌گذاری خارجی برای صادرات: گرچه این بند از سیاست‌های اقتصاد مقاومتی به وضوح در راستای جذب سرمایه‌گذاری خارجی است ولی قید «صادرات» می‌تواند محل بحث و احتمالاً شکل‌گیری برخی موانع باشد. در هر صورت هر سرمایه‌گذاری فارغ از داخلی و خارجی بودن آن می‌تواند هم بازارهایی در داخل و هم خارج کشور داشته باشد و در طول زمان و با توجه به شرایط مختلف، نسبت مقدار صادرات به کل تولید متغیر خواهد بود. نکته حائز اهمیت در پذیرش طرح‌های سرمایه‌گذاری خارجی با رویکرد صادراتی بودن محصولات، این است که از اخذ هرگونه تعهد از سرمایه‌گذاری بالقوه برای صادرات محصول باید پرهیز شود و به جای آن باید به ماهیت صادراتی بودن محصولات و سیاست‌گذاری‌های صادرات‌گرایانه تمرکز نمود. در غیر این صورت، هرگونه الزام مستقیم به صادرات محصول به عنوان مانعی بر جذب سرمایه‌گذاری خارجی عمل خواهد کرد.

بند ۱۱- توسعه حوزه عمل مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور به منظور انتقال فناوری‌های پیشرفته، گسترش و تسهیل تولید، صادرات کالا و خدمات و تأمین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج: اصولاً یکی از اهداف اصلی از تشکیل مناطق آزاد و ویژه

اقتصادی، فراهم‌سازی بستر مناسب برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی است لذا می‌توان اظهار داشت که این بند از سیاست‌های اقتصاد مقاومتی به وضوح در راستای تشویق سرمایه‌گذاری خارجی بوده و باید از این ظرفیت ایجادشده، حداکثر استفاده به عمل آید.

بند ۱۲- افزایش قدرت مقاومت و کاهش آسیب‌پذیری اقتصاد کشور از طریق توسعه پیوندهای راهبردی و گسترش همکاری و مشارکت با کشورهای منطقه و جهان به‌ویژه همسایگان: یکی از مزایای سرمایه‌گذاری خارجی تقویت امنیت ملی و اقتصادی کشور است. بدیهی است وجود سرمایه‌گذاری‌های خارجی بزرگ در کشور به معنی وجود منافع بزرگ خارجی‌ها در کشور بوده و لذا هرگونه آسیب به کشور به مفهوم ضرر و زیان برای آن‌ها خواهد بود. اگر قبل از اعمال تحریم‌های اقتصادی علیه ایران، انباشته سرمایه‌گذاری خارجی در ایران بالغ بر صدها میلیارد دلار می‌بود در این صورت به دلیل هزینه‌های هنگفت تحریم‌ها برای خارجی‌ها، شاید شدت تحریم‌ها به اندازه‌ای نبود که کشور در چند سال اخیر با آن مواجه بوده است.

بند ۱۳- مقابله با ضربه‌پذیری درآمد حاصل از صادرات نفت و گاز از طریق انتخاب مشتریان راهبردی، ایجاد تنوع در روش‌های فروش: یکی از شیوه‌های اجتناب‌ناپذیر برای انتخاب مشتریان راهبردی و ایجاد تنوع در روش‌های فروش، شقوق مختلف سرمایه‌گذاری خارجی است. در واقع سرمایه‌گذاری خارجی شکل نوینی از تجارت خارجی است که نه به عنوان یک انتخاب بلکه به عنوان یک الزام برای بنگاه‌های اقتصادی در مسیر توسعه تجارت آن‌ها مطرح است. با این رویکرد می‌توان اظهار داشت که این بند از سیاست‌های اقتصاد مقاومتی نیز دقیقاً در راستای تشویق سرمایه‌گذاری خارجی تبیین شده است و باید از این ظرفیت استفاده بهینه به عمل آید.

بند ۱۸- شفاف‌سازی اقتصاد و سالم‌سازی آن و جلوگیری از اقدامات، فعالیت‌ها و زمینه‌های فسادزا در حوزه‌های پولی، تجاری، ارزی: شرکت‌های خارجی به‌خصوص شرکت‌های کشورهای توسعه‌یافته در مقایسه با شرکت‌های داخلی به دلیل رعایت اصول و استانداردهای راهبردی شرکتی، از سطح بالاتری از شفافیت و سلامت معاملات برخوردار هستند. انتظار می‌رود

فعالیت شرکت‌های معتبر خارجی در ایران آثار مثبتی بر تسری و توسعه این ویژگی بسیار مهم به محیط کسب و کار داخلی داشته باشد.

اهمیت سرمایه‌گذاری خارجی در عملیاتی شدن اقتصاد مقاومتی، در حالی است که مفادی از آن در صورت عدم شفاف‌سازی، می‌تواند تفسیرهایی علیه سرمایه‌گذاری خارجی را بازتاب دهد. مهمترین این بندها عبارتند از:

بند ۸- مدیریت مصرف با تأکید بر اجرای سیاست‌های کلی اصلاح الگوی مصرف و ترویج مصرف کالاهای داخلی همراه با برنامه‌ریزی برای ارتقاء کیفیت و رقابت‌پذیری در تولید: در ارتباط با اهداف مطرح شده در این بند از سیاست‌های اقتصاد مقاومتی باید توجه داشت که ترویج مصرف کالاهای داخلی نباید مغایر با مصرف کالاهای تولیدی بنگاه‌های سرمایه‌گذاری خارجی تصور شود. شرکتی که در ایران با سرمایه‌گذاری خارجی راه‌اندازی می‌شود، حتی اگر صددرصد سهام آن متعلق به اشخاص حقیقی و یا حقوقی خارجی باشد، باز هم شرکتی ایرانی محسوب می‌شود و تابع قوانین و مقررات ایران خواهد بود. منافع ناشی از فعالیت چنین شرکتی در درجه اول متوجه عوامل ایرانی و رونق بازار داخلی و سپس سرمایه‌گذاران خارجی است.

بند ۱۷- اصلاح نظام درآمدی دولت با افزایش سهم درآمدهای مالیاتی: یکی از راه‌های افزایش درآمدهای مالیاتی افزایش نرخ‌های مالیاتی بوده و راه دیگر تلاش برای پیشگیری از فرار مالیاتی است.

در حال حاضر نرخ‌های مالیاتی کشورمان در حد نرخ‌های متوسط جهانی بوده و هر گونه افزایش در نرخ‌های مالیاتی می‌تواند تأثیر منفی بر جذابیت محیط کسب و کار برای سرمایه‌گذاری‌های بیشتر چه در داخل و چه در خارج از کشور داشته باشد. واقعیت این است که مشکل مالیاتی کشور در عدم وجود اراده کافی و همچنین توانایی نظام اداری در اعمال کامل قوانین می‌باشد. در حالی که در صورت اجرای کامل قوانین و مقررات و جلوگیری از فرار مالیاتی، درآمدهای دولت از این راه، به سطح مورد انتظار نزدیک خواهد شد. عدم اجرای کامل قوانین مالیاتی و وجود فرار مالیاتی علاوه بر اینکه موجب از بین رفتن بخش قابل توجهی از درآمدهای دولت است، موجب ناکارآمدی دولت در توزیع عادلانه درآمدها، ایجاد رانت، فساد اداری، تداوم فعالیت بنگاه‌های غیراقتصادی و کاهش بهره‌وری، کاهش انگیزه و کاهش توان رقابتی بنگاه‌های پرداخت‌کننده مالیات و هزاران مفسده دیگر خواهد شد.

بند ۲۲- مدیریت مخاطرات اقتصادی از طریق تهیه طرح‌های واکنش هوشمند، فعال، سریع و به هنگام در برابر مخاطرات و اختلال‌های داخلی و خارجی: تجربه نشان داده است که معمولاً طرح‌های «واکنش هوشمند، فعال، سریع و به هنگام در برابر مخاطرات و اختلال‌های داخلی و خارجی» می‌تواند در مرحله عمل به دلیل عدم آگاهی عوامل اجرایی به صورت دخالت در امور و فعالیت‌های متعارف بنگاه‌های اقتصادی تجلی پیدا کند و عاملی بازدارنده برای توسعه سرمایه‌گذاری‌ها

باشد. دقت در تبیین جریات این بند از سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و شفاف‌سازی امور مربوطه از الزامات اجرای موفق این سیاست می‌باشد. در غیر این صورت سوء تعبیرها و احتمالاً سوء استفاده‌ها از این موضوع می‌تواند آسیب‌های جدی بر محیط کسب و کار و به تبع آن بر روند سرمایه‌گذاری‌های خارجی در کشور داشته باشد.

بند ۲۳- شفاف و روان‌سازی نظام توزیع و قیمت‌گذاری و روزآمدسازی شیوه‌های نظارت بر بازار: یکی از ملاحظات مهمی که سرمایه‌گذاران خارجی در روند انتخاب کشورهای هدف برای سرمایه‌گذاری‌های خود مدنظر قرار می‌دهند نظام قیمت‌گذاری نهاده‌های تولید و قیمت محصول است.

مشکل مالیاتی کشور در عدم وجود اراده کافی و همچنین توانایی نظام اداری در اعمال کامل قوانین می‌باشد. در حالی که در صورت اجرای کامل قوانین و مقررات و جلوگیری از فرار مالیاتی، درآمدهای دولت از این راه، به سطح مورد انتظار نزدیک خواهد شد.

شرط لازم برای اعمال هر گونه دخالت دولت در تعیین قیمت محصول این است که همزمان سیاست‌گذاری‌های مناسبی در حوزه تعیین و ثبات قیمت نهاده‌های تولید نیز صورت پذیرد. از طرف دیگر تجارب گذشته جوامع مختلف نشان داده است که اصولاً یک نظام اقتصادی کارآمد و توسعه پایدار منوط به حداقل دخالت‌های دولت در نظام قیمت‌گذاری و پرهیز از نظارت‌های مداخله‌جویانه در امور بنگاه‌های اقتصادی است. بر

اقتصاد مقاومتی که ممکن است به نفع تضعیف سرمایه‌گذاری خارجی تفسیر و تعبیر شوند، شفاف‌سازی شده و قوانین و مقررات لازم‌الاجرا تدوین شود زیرا در غیر این صورت اقتصاد مقاومتی در حد گفتمان باقی خواهد ماند.

این اساس چنانچه این بند از سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی به درستی اجرا نشود، مانعی جدی برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی خواهد بود.

نتیجه‌گیری

اگرچه در چند سال اخیر گام‌های مهمی برای عملیاتی کردن اصول اقتصاد مقاومتی در کشور انجام گرفته است اما به‌رغم گذشت بیش از پنج سال از گفتمان اقتصاد مقاومتی و دو سال از ابلاغ سیاست‌های کلی آن، دستاوردهای عملی قابل توجهی در عرصه اقتصاد مقاومتی حاصل نشده است لذا لازم است ضمن آسیب‌شناسی، راهکارهای جدیدی برای عملیاتی نمودن این سیاست‌ها و کسب موفقیت‌ها طراحی گردد. به نظر می‌رسد مهمترین مانعی که موجب شده است تا کنون این روند در کشور با موفقیت مورد انتظار همراه نباشد، ابهام در اصول و پایه‌های اقتصاد مقاومتی است. این در حالی است که اقتصاد مقاومتی، نظام یا مکتب اقتصادی جدیدی نیست بلکه سیاست‌های کلی نظام در جهت تقویت و پایداری بلندمدت اقتصاد کشور در چارچوب نظام اقتصادی جاری کشور است. بر اساس شناخت دقیق ابعاد مختلف اقتصاد مقاومتی که مورد تأیید مقام معظم رهبری قرار گرفته است، سرمایه‌گذاری خارجی بخش مهم و بنیادینی از رویکرد اقتصاد مقاومتی به شمار می‌آید.

بهره‌گیری از سرمایه‌گذاری خارجی در روند توسعه اقتصادی کشور اجتناب‌ناپذیر و جزء لاینفک آن می‌باشد. اگرچه در این حوزه تاکنون دستاوردهای قابل توجهی وجود نداشته است ولی اجرای برجام افق‌های جدیدی برای بهره‌گیری از سرمایه‌گذاری خارجی در روند توسعه اقتصادی کشور ترسیم خواهد نمود. با این وجود، بیم آن می‌رود که برداشت‌های غیر صحیح از اقتصاد مقاومتی مسیر بهره‌گیری از سرمایه‌گذاری خارجی را ناهموار کند. این در حالی است که اقتصاد مقاومتی نه تنها مانعی برای سرمایه‌گذاری خارجی نیست بلکه در اجرای اقتصاد مقاومتی، جذب و حمایت سرمایه‌های خارجی از الزامات می‌باشد. بهبود محیط کسب و کار هم موجب فراهم‌سازی بستر مناسب برای اجرای اقتصاد مقاومتی و هم از الزامات موفقیت در جذب و حمایت سرمایه‌های خارجی است. از این رو لازم است در خصوص مفادی از

